

GRAMMATIK & SNAK

Lærervejledning

Indhold

OM GRAMMATIK & SNAK

- tanken bag, s. 3

ØVELSER & FORSLAG TIL UNDERVISNING

- Brainstorm, s. 7
- Grammatikøvelse, s. 8
- Dialogøvelse, s. 10
- Gulvøvelse, s. 12
- Skriveøvelse, s. 14
- Supplerende, s. 15
  - Statistikopgave, s. 16
  - Adjektivliste, s. 17
  - Liste med faste fraser, s. 18
- Supplerende digitale øvelser, s. 20
  - Dictogloss, s. 21
  - Memokort, s. 23
  - Præsentationsemnekort, s. 26
    - Mundtlige præsentationsemner (oversigt), s. 28
      - Feedbackskema (printvenligt), s. 37

Kompetencer

- Mundtlighed s. 30
- Grammatik, s. 31
- Ordforråd, s. 32
- Læsning, s. 33
- Lytning, s. 34
- Udtale, s. 34
- Skrivning, s. 36
  - Skriftlige opgavetyper (oversigt), s. 37

Bogens facitliste ligger på forlagets hjemmeside under ”Grammatik & Snak”

Om Grammatik & Snak

tanken bag

Grammatik & Snak er henvendt til udlændinge, der lærer dansk på et niveau, der svarer til Danskuddannelse 3, modul 3, 4 og 5/ CEFR B2-C2.

I bogen leveres der 30 spændende, anderledes og tankevækkende temaer, der alle i større eller mindre grad spiller op ad de klassiske emner, som kursisterne allerede møder i hverdagssnak såvel som til modultest og Prøve i Dansk-eksamen.

Bogen er skrevet i forlængelse af den grammatiske opslagsbog DEN LILLE (2019), hvortil der er sidehenvisninger i hvert tema. Det er en fordel at bruge bøgerne i samspil, men ikke nødvendigt. Begge titler findes også som i-bøger.

SPROG LÆRES BEDST, NÅR MAN HAR NOGET AT SIGE

Grammatik & Snak har udgangspunkt i et kommunikativt funktionelt sprogsyn.

Sprog skal være et redskab, som kursisten har brug for og kan benytte.

I dette tilfælde: til at formulere et konkret personligt synspunkt. Den overordnede ramme er til dels sat af os på forhånd, men alt imellem tager kun form i kraft af holdets egne bidrag og aktive deltagelse.

Vores håb er, at det vil bidrage til en følelse af autenticitet og bidrage til kursisternes motivation, at de på den måde selv bliver bragt i spil.

HØJ FLEKSIBILITET TIL FORSKELLIGE NIVEAUER

Med Grammatik & Snak har vi forsøgt at skabe et anderledes materiale uden en fast indbygget, kronologisk progression.

Temaerne har tre sværhedsgrader inddelt med henholdsvis: / * / ** / *** /

Førstnævnte er lettest; sidstnævnte er sværest. Men fordi bogens temaer er isolerede, betyder det, at læreren frit kan plukke, variere og springe rundt i niveauerne alt efter holdets temperament, tidshorisont, motivation og behov.

Hvor meget der skal introduceres forud for et tema, hvor dybdegående arbejdet med et tema skal være, samt hvor meget supplerende materiale, der skal inddrages, er op til den enkelte lærer.

Den store fleksibilitet gør Grammatik & Snak særdeles velegnet til differentieret undervisning – endda til hold med internt blandede moduler, ligesom bogen nemt kan tilpasses dagshold såvel som aftenhold.

Naturligvis kan bogen også gennemgås kronologisk.

EN ENKEL & GENKENDELIG STRUKTUR

I Grammatik & Snak er der en fast opbygning (beskrivelser, s. 7-14).

Hvert tema begynder i plenum på holdet, hvor det relevante ordforråd til temaet gennemgås, og kapitlets grammatik repeteres / introduceres.

Herfra påbegyndes temaets dialogøvelser i par eller grupper, så grammatikken og ordforrådet bliver aktiveret. Gradvist bliver kursisterne mere og mere klædt på til den krævende diskussionsøvelse på gulvet, hvor de skal argumentere for deres holdning.

Afrundende for temaet ligger den skriftlige og individuelle refleksion, der samler op på de mange input, og som på grund af disse ideelt set bliver både yderligere kvalificeret og nuanceret.

Den genkendelige struktur betyder, at lærere og kursister hurtigt opnår en vis fortrolighed med materialet, hvilket giver et dynamisk flow i klasserummet, fordi alle ved, hvad de skal. Kursisterne kan komme i gang med det væsentligste med det samme: at producere dansk.

SPROGSUPPORT & GAMBITTER

I majoriteten af opgaverne spørges der til kursisternes egen holdning og / eller personlige erfaring. Idet der dermed er noget på spil i samtalen for den enkelte, opøves den pragmatiske kompetence, og evnen til at kommunikere med samtalepartneren bliver nødvendig.

Der er en sprogsupport i flapsiderne forrest og bagerst i bogen til at støtte kursisterne med et udvalg af faste vendinger og udtryk til at argumentere, diskutere og forklare sig i en dialog.

Det anbefales, at holdet i samarbejde med læreren indledningsvist gennemgår ordene / fraserne fra sprogsupporten, og at der undervejs aktivt henvises til dem.

Vi opmuntrer ydermere til, at holdet selv udvider og nuancerer listerne efter behov.

IN DANISH, PLEASE ... MOST OF THE TIME

Udvalgte ord er oversat til engelsk (vejledende), fordi hurtig hjælp til visse nøgleord skaber et bedre flow, og mængden af meget temaspecifikke ord kan være overvældende i dette materiale.

Gloserne figurerer ud for den sætning, hvori ordet indgår. Der er således også plads i marginen, hvis kursisterne har brug for at notere yderligere oversættelser efter individuelle ordbogsopslag eller gennemgang i plenum af øvrige ord.

Gloserne dækker ikke over alle betydninger, det enkelte ord måtte have, men er en oversættelse af den aktuelle kontekst.

For at arbejde mere med dybdekendskab anbefales det, at læreren selv supplerer med øvelser og fx underviser i synonymer, antonymer, konstruktioner, ordet kan indgå i samt ordklasseskift (læs om brainstorm, s. 7).

MED (NOGENLUNDE) RESPEKT FOR VIDENSKABEN ...

Grammatik & Snak inddrager i høj grad populærvidenskab og refererer løbende til forskning, som på udgivelsestidspunktet har været aktuel og publiceret.

Bogens primære formål er dog frem for alt at skabe fundament for en interessant dialog, hvor kursisternes egne holdninger er det centrale.

Hensigten med Grammatik & Snak er altså ikke faglig formidling. Validiteten vil derfor undervejs være til diskussion inden for de respektive videnskabelige felter.

Det i sig selv kan imidlertid være en pointe, hvis kursisterne får mulighed for at bidrage med deres egen faglighed og kritiske forhåndsviden om et emne – på dansk.

Øvelser og forslag til undervisning

Fast struktur til et fleksibelt flow.

Alle temaer har samme opbygning, således at bogens form hurtigt er genkendelig for henholdsvis lærer og kursister.

De enkelte dele i den faste struktur bliver gennemgået i det følgende.

Yderligere supplerende, autentiske materialer (videoklip, avisartikler, mv.) kan tilføjes efter behov. Der findes en oversigt med links til inspiration på forlagets hjemmeside under bogens titel.

Brainstorm

En fælles brainstorm, der introducerer det enkelte temas ordforråd, er en forudsætning for at klæde kursisterne godt på.

FORMÅL

- At aktivere forhåndsviden om ordforrådet, der kan knyttes til kapitlets specifikke tema.
- At aktivere forventninger om ord i temaet og derved opnå en bedre læseforståelse som aktive læsere.

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Plenum:

Læreren noterer ord, som kursisterne nævner under brainstormen, på tavlen. Kursisterne noterer i egne bøger.

Ordene kategoriseres, fx i ordklasser, positiv / negativ, synonymer, antonymer og lignende. Enhver form for kategorisering kan bidrage til forståelse af ordenes betydningsmæssige afgrænsning.

Både temaets titel, billedet og egne tre inspirationsord kan bruges til at starte en snak om, hvad kursisterne forventer, at kapitlet vil berøre af underemner inden for temaet, og hvilke ord der kan være relevante i denne kontekst.

Kursisternes egne erfaringer er vigtige at få i tale allerede nu, idet de skal kunne formidle disse kort efter.

Læreren kan selv byde ind med ideer til relevante ord. Særligt meget områdespecifikt ordforråd kan være en hjælp, fx udtryk som "at begå en forbrydelse" eller "at få en plet på straffeattesten" under temaet Kriminalitet samt "forebyggelse af sygdomme" eller "at få en diagnose" under temaet Helbred.

Grammatikøvelse

Et introducerende fokus på grammatikken er både fundament for videre sproglig korrekthed samt et trygt udgangspunkt for den kommende mere udfordrende og selvstændige sprogproduktion.

FORMÅL

- At repetere eller introducere et isoleret grammatikområde.

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Plenum:

Læreren introducerer det enkelte grammatikområde for klassen på tavlen, via grammatikopslagsbogen DEN LILLE (2019) eller andre materialer og metoder.

1-2 af punkterne løses fælles på tavlen, så både lærer og kursister sikrer sig, at grammatikken og selve øvelsen er forstået.

Disponeringen af tid må afhænge af det enkelte holds niveau og behov.

Individuelt:

Resten af de 10 punkter løses af kursisten på egen hånd (eller i par).

Kursisterne markerer selv svære ord / udtryk, der skal afklares i plenum efterfølgende.

Plenum:

Øvelsens facit gennemgås punkt for punkt.

For at implementere korrekt udtale, særligt af nøgleord inden for det enkelte tema, bør kursisterne bedes om at læse punkterne højt ved gennemgang, hvor relevante fonetiske problemråder kan få opmærksomhed.

Løbende bør det ved hvert punkt sikre sig, at alle har forstået temaets ordforråd og det overordnede indhold.

Dialogøvelse

Temaets grammatik og ordforråd aktiveres med en partner i en gensidig udveksling af personlige tanker, ideer, hypoteser og holdninger.

FORMÅL

- At øve sig på at formulere en umiddelbar holdning i et lille forum.
- At øve sig på at lytte til og respondere passende på en partners umiddelbare holdning.
- At udvide sit ordforråd inden for et tema.
- At træne sin læseforståelse inden for et tema.

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Plenum:

Med fokus på læseforståelsen bedes kursisterne genlæse de 10 punkter for sig selv. Er der stadig behov for afklaring af svære ord gøres det nu i plenum eller i grupper.

Grupper / Par:

A læser punkt 1 op, og B (og evt. C svarer). Efterfølgende spørger B om A (og evt. C's) holdning til samme punkt og lader en dialog opstå. Gruppen fortsætter denne procedure med så mange punkter, der kan nås, til tiden er gået.

Det er vigtigt at instruere grupperne i, at hvert punkt skal læses højt, så indsætningsordet fra grammatikopgaven bliver gentaget i sin korrekte form og indgår aktivt i sprogproduktionen.

Kursisterne skal have at vide, at det er deres ansvar at opretholde samtalen, og at de derfor selv må stille nye, opklarende spørgsmål og bede om eksempler på påstande, hvis samtalen stopper.

Kursisterne kan med fordel løbende bruge flapsiderne med sprogsupport forrest og bagerst i bogen med støttende fraser og udtryk.

Kursisterne bør fortælles, at det ikke er et mål at nå igennem alle 10 punkter, da en nuanceret og dybere dialog om få punkter er at foretrække frem en overfladisk gennemgang.

Læreren kan eventuelt udvælge specifikke punkter, alle grupper som minimum skal nå at tale om, hvis tiden er begrænset. Det efterfølgende gulvøvelsesspørgsmål vil ligge i forlængelse af et af de 10 punkter, og det er en klar fordel for kursisterne at have tilegnet sig et relevant ordforråd og en formuleret holdning til dette på forhånd. Derfor bør dette punkt altid prioriteres.

Evt. plenum:

Læreren opsummerer, hvad der er blevet talt om i de enkelte grupper.

Det er ikke sikkert, at alle grupper har nået at tale om alle punkter. Derfor kan det være godt at sammenfatte, hvad der er blevet udvekslet af holdninger i de forskellige grupper.

Gulvøvelse

Den pragmatiske kompetence og evnen til at argumentere for sin sag foldes yderligere ud, når alle matches med en uenig partner i en diskussion på gulvet.

FORMÅL

- At argumentere for sin holdning.
- At lytte til, forstå, anerkende og modargumentere muligvis modstridende holdninger.
- At træne en semi-akademisk tænkning om et emne med fokus på nuancer, fordele og ulemper.

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Plenum:

Læreren højt læser gulvøvelsens udsagn og forklarer tydeligt - for at undgå misforståelser - hvad værdien 1 repræsenterer, og hvad værdien 10 repræsenterer.

Det anbefales derudover, at de to fiktive eksempler på holdninger i citationstegn fra bogen læses op. Både som yderligere understøttelse af forståelsen til, om 10 betyder helt enig eller helt uenig, men også for, at kursisterne kan få inspiration, mere ordforråd og tænketid.

Nogle kursister vil straks have ideer til, hvad de kan sige og mene, mens andre kan have fordel af nogle konkrete holdninger at forholde sig til og lade sig inspirere af forinden egenproduktionen af sprog.

Individuelt:

Kursisterne bedes afkrydse deres personlige tal på linjen i bogen eller om at skrive tallet ned et sted. Uanset hvad skal værdien noteres fysisk.

Det er ikke nok at bede holdet om tænke på et tal og huske det, da mange kursister i så fald under selve øvelsen vil ændre mening efter flertallets holdning og placere sig på midten.

Efter behov får den enkelte kursist tid (5-20 minutter) til at tænke over sit tal og til at skrive argumenter ned. Kursisten bør også overveje og forberede sig på modpartens argumenter, som der skal kunne responderes på.

Læreren skal tilbyde løbende hjælp til ord og udtryk, og holdet bør også mindes om at bruge flapsiderne med sprogsupport forrest og bagerst i bogen.

Plenum:

Læreren forklarer, at 1'erne skal stå i venstre side af lokalet, og 10'erne skal ende med at stå i højre side af lokalet.

Alle kursister skal nu gå rundt og spørge hinanden om tal og på den måde få fordelt sig på en numerisk stigende linje.

Når alle kursister er indplaceret på linjen, fortæller alle deres tal på skift.

Herefter skal læreren parre samtalepartnere. Helst nogen, der ikke er helt enige, så der er basis for en diskussion.

Par:

Partnerne præsenterer hver især deres tal igen og påbegynder en diskussion.

Øvelsen kan gentages flere gange med skiftende makkere.

Det er en fordel på forhånd at angive, hvor lang tid parrene har til diskussionen. To minutter som minimum kan anbefales, men gerne 7-10 minutter.

Ligesom i dialogøvelsen bør kursisterne mindes om, at det er deres ansvar at opretholde samtalen, og at de derfor selv må stille nye, opklarende spørgsmål, hvis samtalen stopper.

Skriveøvelse

Efterfølgende til de meget aktive, udadvendte dialogøvelser med masser af spontant og autentisk produceret sprog kommer fordybelse og korrekthed igen i fokus i den efterbearbejdende skriftlige opgave.

FORMÅL

- At skrive korrekt og personligt om et gennemarbejdet tema inden for forskellige skriftlige genrer.
- At implementere den grammatik, der blev gennemgået indledende til temaet.

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Plenum:

Læreren introducerer skriveøvelsen og sikrer sig, at alle forstår øvelsen og tidsrammen. Sidstnævnte bestemmes af læreren. Alternativt kan øvelsen gives som hjemmearbejde. Øvelserne varierer i længde og krav (oversigt over opgavetyper, s. 37).

Individuelt:

Kursisten laver en selvstændig opfølgende skriveøvelse, hvor der er god tid til koncentration og repetition af det givne temas ordforråd og grammatiske tema.

Øvelsen fungerer som konsolidering af disse to ting.

Har læreren ikke mulighed for at tilbyde individuel feedback til hver enkelt kursist, kan øvelsen fungere som et blogindlæg på holdets intranet, hvor kursisterne kan læse hinandens og kommentere som på et autentisk socialt medie. Alene det at "offentliggøre" en tekst med en personlig holdning på dansk vil for mange kursister give et automatisk skærpet sprogligt fokus og dermed være effektivt for både læring og motivation.

Supplerende

Grammatik & Snaks supplerende materiale findes i bogen på s. 110-119 og består af tre elementer:

- et eksempel på en statistikopgave (inkl. frekvente statistikfraser)
- en liste med frekvente adjektiver
- en liste med frekvente faste fraser med præpositioner.

Statistikopgave

Som inspiration er der i Grammatik & Snak (s. 110) givet et tænkt eksempel på, hvordan en statistikopgave kan opbygges, da dette er en ukendt skriftlig genre for mange, som kan få glæde af yderligere støtte.

Teksteksemplet gør brug af nogle klassiske udtryk og standardfraser inden for opgavetypen.

Den bliver suppleret af en boks med yderligere forslag til faste udtryk, der kan anvendes som udgangspunkt for en klasses Diskussion af, hvilke fraser der i øvrigt kunne være relevante i statistikøvelser.

Eksemplet kan introduceres som inspiration til kursisterne forud for den skriftlige opgave til temaerne "Frivilligt arbejde" og "Kriminalitet".

Adjektivliste

I bogen på s. 112 er der en liste bestående af udvalgte adjektiver, der kan bidrage til at nuancere og præcisere kursisternes personlige holdninger.

Ved hvert adjektiv er der en vejledende engelsk oversættelse, samt en eksempelsætning, hvori adjektivet indgår. Dette for at kursisterne får forståelse for dele af ordets betydning og dets semantiske domæne og dermed støttes til at anvende ordet i en ny kontekst.

Liste med faste fraser

På de højeste niveauer er mange stadig udfordret af faste udtryk med præpositioner, hvilket Grammatik & Snak forsøger at imødekomme med en oversigt på s. 114 over de mest frekvente.

Fraserne er inddelt i tre typer:

- substantiver med præposition
- verber med præposition
- adjektiver med præposition

Alle faste fraser indgår i en eksempelsætning. Der er med vilje ikke angivet en engelsk oversættelse af disse, idet der sjældent er en ækvivalent.

Det anbefales, at der løbende arbejdes med betydningen af disse fraser, ud fra hvilke mulige kontekster de kan figurere i samt ikke indgå i, og at kursisterne selv opmuntres til at forsøge sig – mundtligt såvel som skriftligt.

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Plenum:

Kursisterne højt læser på skift en enkelt frase og tilhørende sætning fra siderne 114-119. Eventuelle uklarheder afklares.

Individuelt:

Læreren fastsætter en tidsramme. Kursisterne producerer selv skriftlige sætninger med faste fraser inden for temaet, der arbejdes med. Eksempler til temaet "Miljø":

- *Jeg er overrasket over, at naturlige tøjtekstiler som hør og bomuld er så ødelæggende for naturen.*

- *Jeg tror, der er risiko for, at debatten bliver unuanceret, hvis vi tænker på dyr som nuttede Disney-figurer. Jeg er dog selv vegetar.*

Par / Grupper

Mulighed 1) Kursisterne retter hinandens grammatik i sætningerne inden aflevering til læreren, der derefter giver individuel feedback.

Mulighed 2) Kursisterne retter hinandens grammatik i sætningerne, hvorefter et udpluk af sætninger gennemgås i plenum på tavlen til yderligere sproglig og grammatisk diskussion.

Øvelsen er velegnet til samtlige temaer, og netop repetitionen af de samme faste fraser inden for forskellige fagtermer og emner er nyttig for en korrekt beherskelse.

Supplerende digitale øvelser

På forlaget forlagets hjemmeside under "Grammatik & Snak" og på Alfabetas webside, alfabetadigital.dk, kan Grammatik & Snaks digitale, printvenlige supplerende materialer tilgås:

- dictogloss (inkl. lydoptagelser)
- memokort
- præsentationsemnekort

Dictogloss

På forlaget forlagets hjemmeside under "Grammatik & Snak" og på Alfabetas webside, alfabetadigital.dk, ligger der lydoptagelser og udskrifter af 15 dictoglosser, der er tilpasset udvalgte temaer fra Grammatik & Snak.

En dictogloss er en kommunikativ øvelse, der tager udgangspunkt i en forholdsvis kort tekst, som læses højt for kursisterne, der undervejs nedskriver, hvad de hører.

Det er således en kompleks øvelse, hvorfor den anbefales at blive brugt til konsolidering og efterbearbejdning af ordforråd. Øvelsen kan være tidskrævende, idet der både arbejdes med indhold og form.

Det anbefales at vælge en dictogloss med et tema, der allerede er blevet arbejdet med tidligere i undervisningen, således at kursisterne er fortrolige med det specifikke ordforråd.

I det printvenlige udskrift af dictoglossen er der gjort plads til notater i teksten, fx hvis man ønsker at præcisere udtalefænomener eller særlige konstruktioner ved gennemgang i plenum.

Bemærk de tre sværhedsgrader i dictoglosserne, som følger bogens sværhedsgrader, hvor * er den nemmeste.

FORMÅL

- At få færdighederne lytning, læsning, skrivning, ordforråd og mundtlighed og udtale spil.
- At arbejde yderligere med nogle af bogens undertemaer, så ordforrådet nuanceres.

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Plenum:

Lydfilen med dictoglossen afspilles fra alfabetadigital.dk (eller læreren læser højt fra et udskrift).

Ved første gennemlytning skriver kursisten noter eller lytter blot for at forstå tekstens indhold.

Derefter afspilles dictoglossen for anden gang. Kursisten skriver alle de ord ned, han / hun kan nå at få fat i.

Kursisterne taler nu sammen i en gruppe eller i par og prøver i fællesskab at rekonstruere dictoglossen ud fra deres fælles noter.

Det er sandsynligvis forskelligt, hvad kursisterne har fået noteret af stikord, og de skal derfor bruge alles noter for at skabe en sammenhængende tekst. De skal både tænke på tekstsammenhæng og sproglig korrekthed.

Dictoglossen afspilles for tredje gang.

Kursisterne taler sammen og sammenligner noter igen. Efter tredje læsning burde kursisterne have god basis for at kunne skabe sammenhæng og rekonstruere dictoglossen.

Alt efter niveau og hvad der er tid til, kan man evaluere på følgende to måder:

1. Kursistgrupperne kan aflevere det som et skriftligt produkt, og læreren markerer fejlene, som gruppen så skal prøve at korrigere i fællesskab. Til sidst vises facit på tavlen (facitliste findes på forlaget forlagets hjemmeside under "Grammatik & Snak" og på Alfabetas webside, alfabetadigital.dk), og teksten gennemgås i plenum.
2. Facit vises på tavlen, og teksten gennemgås i plenum. Kursistgrupperne korrigerer selv fejlene i deres tekst.

På tavlen bør der være plads til at notere opsamlende fokuspunkter, som læreren synes er vigtige at evaluere med kursisterne ved gennemgangen af teksten.

Memokort

(faste fraser & adjektiver)

På forlaget forlagets hjemmeside under "Grammatik & Snak" og på Alfabetas webside, alfabetadigital.dk, ligger der printvenlige memokort med henholdsvis:

- adjektiver
- faste fraser med tre typer:
  - substantiv + præposition (fx *at være en del af noget*)
  - verbum + præposition (fx *at regne med noget*)
  - adjektiv + præposition (fx *at være usikker på noget*)

Kortene kan bruges i forbindelse med et hvilket som helst af bogens 30 temaer.

I praksis bør fokus være på *enten* adjektiver eller faste fraser. Her gennemgås de to sammen, fordi begge er af typerne memokort.

Det er vigtigt, at kursisterne allerede har et fælles ordforråd inden for det pågældende tema, hvorfor øvelsen fungerer bedst som en form for afrunding.

I alt er der fire sæt kort med to forskellige sværhedsgrader, der udvælges efter behov:

- SVÆRHEDSGRAD: * / **
  - Sæt 1 har et adjektiv angivet + en engelsk oversættelse + en eksempelsætning
  - Sæt 3 har en faste frase angivet + en eksempelsætning
- SVÆRHEDSGRAD: ** / ***
  - Sæt 2 har kun et adjektiv angivet
  - Sæt 4 har kun en faste frase angivet

FORMÅL

- At hjælpe kursisterne til at memorere et udvalg af frekvente adjektiver og faste fraser.
- At få kursisterne til at anvende et givent adjektiv eller en fast frase i en ny (egenproduceret) kontekst og dermed udvide forståelsen af ordens grænser.

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Plenum:

Som forlæg kan man nævne disse eksempelsætninger og / eller vise dem på tavlen:

ADJEKTIVER

Tema: Velfærdsstaten

1. Det er en ærgelig tendens, at politikerne nedprioriterer kulturen.
2. Det er irriterende, at jeg ikke kan få S.U., fordi jeg kommer fra Brasilien.
3. Jeg har kun haft en positiv oplevelse med den danske velfærdsmodel.

FASTE FRASER

Tema: Velfærdsstaten

1. Det er nemmere at blive en del af det danske arbejdsmarked, når man taler sproget.
2. En god chef regner med, at medarbejderne løser deres arbejdsøvelser efter bedste evne.
3. Mange unge i dag føler sig usikre på, om de er dygtige, interessante og smukke nok.

Grupper:

Kursisterne sidder i små grupper på 3-4 stykker med en bunke memokort placeret i midten. *Enten* adjektiver eller faste fraser.

Den enkelte kursist trækker på skift et kort fra bunken.

Ordet / konstruktionen skal nu anvendes i én egenproduceret eksempelsætning om det tema, holdet har arbejdet med forinden.

Øvelsen kan være mundtlig (og spontan) såvel som skriftlig (med fokus på korrekthed) såvel som et sted i midten.

Læreren går rundt og lytter og støtter grupperne under gruppearbejdet.

Når tiden er gået, evalueres ordene / konstruktionerne i plenum med eksempler fra de enkelte grupper for at sikre, at alle har forstået betydningen af samtlige ord / konstruktioner.

Præsentations- emnekort

På forlaget forlagets hjemmeside under ”Grammatik & Snak” og på Alfabetas webside, alfabetadigital.dk, ligger der til hvert af bogens temaer to præsentationsemnekort til print.

Kortene kan bruges som oplæg til individuelle mundtlige præsentationer og minder om formuleringen ved en officiel Prøve i Dansk 3.

FORMÅL

- at repetere og forfine bogens temaer i endnu en variant: individuelle præsentationer
- at blive fortrolig med arbejdet og strukturering af den mundtlige præsentationsdel af henholdsvis modultest og Prøve i Dansk 3

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

Efter uddeling af emnekort anbefales det, at kursisterne har hjemmeforberedelse, så de kan undersøge og strukturere temaet på samme måde, som det gøres til den mundtlige del til Prøve i Dansk 3.

Dermed udvides ordforrådet til temaet også yderligere via supplerende og autentiske tekster.

Hver præsentation skal have en varighed cirka af 1 1/2 minut, så kursisterne trænes i at kunne strukturere og formidle et emne ud fra en forholdsvist åben emneangivelse som ved eksamen.

Kursisterne placeres i par og holder oplæg for hinanden. Det anbefales, at kursisterne selv tager tid på øvelsen, og at den lyttende undervejs tager notater til feedback (printvenligt feedbackskema på s. 38).

Den lyttende stiller 1-3 opfølgende spørgsmål, fx:

- **Opklarende spørgsmål:** *"Du sagde, at ... Vil du måske forklare det lidt nærmere?"*
- **Uddybende spørgsmål:** *"Du sagde, at ... Kan du ikke fortælle lidt mere om det?"*
- **Spørgsmål, som kræver ræsonnement:** *"Du fortalte ... Hvorfor tror du så, at ...?"*
- **Spørgsmål, som kræver stillingtagen:** *"Mener du, at ..? Hvorfor? / Hvorfor ikke?"*

Kursisterne bør give hinanden indbyrdes feedback, fx på:

- udtale
- grammatik
- oplæggets struktur
- talerens flow
- det generelle indtryk

Øvelsen kan gentages med nye partnere, så kursisterne får mulighed for at tage feedbacken til sig og forbedre deres oplæg.

Afslutningsvist kan der trækkes lod om eller udvælges 1-2 oplægsholdere til en præsentation i klassen, hvor læreren stiller de opfølgende spørgsmål og dermed minder om den rigtige eksamenssituation.

Holdet og læreren giver feedback.

Vil man bruge præsentationsemnekortene som træning til modultest, kan man som lærer præcisere emnerne yderligere med mere konkrete spørgsmål, fx:

"Hvad er en god nabo for dig?" eller
"Hvad er vigtigst for dig, når du tager på ferie?".

SAMLET OVERSIGT OVER EMNER PÅ NÆSTE SIDE

Præsentationsemner *		
Bolig	Nærmiljø og naboskab	Mangel på studieboliger i universitetsbyer i Danmark
Ferie	Turisme på de danske småøer	Danskeres ferievaner
Jobinterview	Stress på det danske arbejdsmarked	At være Start up/iværksætter i Danmark
Kultur	Finansiell støtte til kunstnere i Danmark	Museers forpligtelse til at give adgang til/formidle Danmarks kultur- og naturarv
Livet i Danmark	Nye og gamle traditioner i Danmark	Sprogets betydning for at integrere sig i Danmark
Livsstil	Løb som en udbredt motionsform i Danmark	Unge forbrug og brug af kviklånstyper
Medier	Unge medieforbrug i Danmark	Brug af streamingtjenester overfor flow-tv
Min barndom	Muligheder for fritidsarbejde for unge i Danmark	Børns forbrug af computerspil
Personlige egenskaber	Muligheder for at flytte hjemmefra som ung i DK	Personlige kvalifikationer der er arbejdsmarkedet, som det ser ud nu.
Smalltalk	Boligmarkedet i Danmark	Sportsforeningers udbredelse i Danmark
Præsentationsemner **		
Alkohol	Alkoholturen i Danmark sammenlignet med hjemland	Statens indblanding, via anbefalinger i danskeres alkoholforbrug
Arbejdsliv	Lønstigning i form af højere udbetaling eller mere frihed/fleksibilitet	Balance mellem arbejdsliv og fritid på det danske arbejdsmarked
Diskrimination & Ligestilling	Værnepligt i Danmark sammenlignet med andre lande	Ligestilling på det danske arbejdsmarked
Helbred	Gratis behandlingsmuligheder i Danmark	Punktafgifter på produkter i Danmark
Høflighed	Drikkepenge kutyme i Danmark	Høflighed i privatsfæren
Myter om danskerne	Distance i det offentlige rum	Danskeres uskrevne regler
Smartphones	Apps som sociale værktøjer	Smartphones påvirkning på balancen mellem arbejdsliv og fritid
Traditioner	Danske traditioners ophav	Markering af nytåret i DK sammenlignet med hjemland
Turist i Danmark	Musikfestivaler i Danmark som turistattraktion	Zoologiske haver som turistattraktioner
Velfærdsstaten	Folkeskolen kontra privatskoler	Mulighed for SU til studerende
Præsentationsemner ***		
Børn, Unge & Familieliv	Demokrati som element i folkeskolens strukturer	'Fridays for future' i Danmark
Deleøkonomi	Rettigheder ved deleøkonomiske tjenester	Tillid i et deleøkonomisk perspektiv
Ensomhed	Ensomhed blandt unge	Stress som folkesygdom
Frivilligt arbejde	Frivilligt arbejde som en del af det danske arbejdsmarked	Frivilligt arbejde som en bærende del af foreningsliv
Kriminalitet	Kriminel lavalder i Danmark	Omfanget af kamera i det offentlige rum
Miljø	Miljøafgifter i Danmark	Salg af økologiske produkter i Danmark
Mit dansk	Sammenhæng mellem sprog og kulturforståelse	Danskindlæring via arbejde og/eller sprogskole
Mit hjemland	Styreform i hjemland og i Danmark	Håndtering af epidemier i hjemland
Politik & Samfund	Det danske monarkis rolle og muligheder	Folkeafstemning og tilslutning dertil i Danmark
Økonomi & Skat	Indirekte skatter i Danmark	Omfanget af sort arbejde i Danmark

Kompetencer

Bogens forhold til følgende kompetencer beskrives i dette afsnit:

- mundtlighed
- grammatik
- ordforråd
- læsning
- lytning
- udtale
- skrivning

Mundtlighed

Bogens primære fokus er utvivlsomt mundtlighed.

Der er fokus på bredden i ordforråd inden for kulturelle og samfundsorienterede forhold, frekvente faste fraser og et dialogskabende, argumenterende sprog.

Der lægges op til, at mange kursister taler på samme tid i gruppearbejde eller i par, så danskproduktionen er høj for alle i rummet.

Læreren fungerer som igangsætter, mediator og den, der evaluerer og samler op.

Læreren bør gå aktivt rundt og korrigere for en vis korrekthed, og for at det mundtlige niveau hele tiden forbedres. Naturligvis på en afbalanceret måde, så det gode flow i dialogen ikke forstyrres.

Det anbefales løbende at diskutere måder at indlede en samtale, at opretholde den, udfordre den via høflige strategier og afrunding – gerne med hjælp fra sprogsupporten på flapsiderne.

Som et alternativ til bogens meget frie og spontane snak kan kursisterne opfordres til at arbejde videre med de enkelte temaer og lave mundtlige præsentationer – evt. derhjemme. En opgaveform, der fordrer mere forberedelse, research inden for temaet og en højere grad af korrekthed.

I bogens supplerende digitale materiale er der til hvert af de 30 temaer tilknyttet to printvenlige emnekort med eksamensnære formuleringer (beskrivelser, s. 26).

Alternativt kan bogens afsluttende skriftlige opgaver ændres til en mundtlig, hvor kursisten selv vælger et interesseområde fra temaet, som der fortælles om i 1-2 minutter – gerne på video eller lydfil. Har læreren ikke mulighed for at tilbyde individuel feedback til hver enkelt kursist, kan øvelsen lægges op på holdets intranet.

Printvenligt feedbackskema til indbyrdes kursistfeedback på side 37.

Grammatik

Fordi Grammatik & Snak henvender sig til de højere moduler antages det, at de grammatiske fokusområder i høj grad vil være en form for repetition og automatisering.

Der vil i opgaverne derfor være adskillige eksempler på uregelmæssige adjektiver, verber og andre undtagelser, der netop afviger fra de basale grammatikregler, og som kan blive genstand for yderligere belysning.

Der henvises løbende til grammatikbogen DEN LILLE / DL (2019), der kan bruges som udgangspunkt, ligesom andre grammatikmaterialer kan inddrages efter behov.

At der i Grammatik & Snaks faste struktur tages udgangspunkt i grammatikøvelsen er et bevidst greb, da det for mange kursister kan føles trygt med et facitbaseret udgangspunkt.

Med denne disposition kommer grammatikken også helt automatisk og insisterende til at indgå efterfølgende i samtlige øvelser: både højtlesningen af teksterne, mundtlige øvelser i grupper og i par samt skriveøvelserne.

Således er grammatikken indlejret og altid til stede, men tilpasset indholdet frem for den anden vej.

Ordforråd

Bogen indeholder et stort ordforråd, idet der er 30 korte kapitler med vidt forskellige temaer.

Der arbejdes altså primært med bredde i ordforrådet, men idet ordforrådet repeteres gennem samtlige øvelser i hvert tema, forventes det også, at kursisterne opnår en dybere forståelse af ordene.

Kursisterne introduceres indledningsvist for et ordforråd inden for et givent tema under den indledende brainstorm – og igen mens grammatikøvelsen gennemgås.

Læreren sikrer, at alle ord forstås, således at punkterne kan bruges som forlæg til den mundtlige del i dialogøvelsen samt i gulvøvelsen. Her forventes det, at kursisterne anvender ordforrådet i nye kontekster og støtter hinanden i disse hypotesedannelser. Læreren korrigerer løbende.

Afslutningsvist skal kursisterne skrive varierende teksttyper, hvori ordforrådet også anvendes, nu i tekstsprog. Der er således rig mulighed for, at der arbejdes med det brede ordforråd til dybdekendskab af de givne ord.

Bogens digitale supplerende øvelser indeholder desuden printvenlige memokort til holdøvelser med en række frekvente adjektiver og faste fraser med præpositioner (beskrivelse, s. 20), der kan benyttes til hvert af temaerne.

På den måde trænes disse nyttige adjektiver og faste frasers muligheder og afgrænsninger fortløbende i løbende nye kontekster.

For et udvidet ordforråd kan supplerende, autentiske materialer (videoklip, avisartikler, mv.) tilføjes efter behov. På forlagets hjemmeside ligger der under ”Grammatik & Snak” en oversigt, der til hvert emne linker til autentiske materialer. Om niveau og indhold er passende for det enkelte hold må vurderes af læreren selv.

Læsning

Grammatik & Snak består af én type læsetekst, nemlig (forståelses)tekster, som er inddelt i 10 punkter, der varierer i henholdsvis længde og sværhedsgrad i ordforrådet.

Målet med læsningen er at give kursisten et bredt ordforråd og derved bedre læseforståelse inden for et givent emne.

Nogle af teksterne har fællestræk med informative tekster (fx Økonomi & Skat og Diskrimination & Ligestilling), og derfor vil der være ord og konstruktioner, som forekommer sjældnere i talt sprog, hvorfor det er en større udfordring læsemæssigt.

Derimod har andre tekster træk som værende korte udsagn, der ligger op ad det talte sprog, (fx Livet i Danmark og Min barndom), og nogle tekster ligger tæt op ad det, der kunne tænkes at være spørgsmål, fx produceret af kursister, (fx Ferie og Smalltalk).

Der er således variation i typen af forståelsesteksterne, men læseformålet er altid det samme: nemlig intensiv læsning og forståelse af næsten alle ord i teksterne. Forståelsen er en præmis for at løse grammatikøvelserne, hvorfor det er centralt, at der undervises både direkte og indirekte i ordforrådet.

Derudover kan man med fordel i plenum højtlyse eksemplerne på de længere skriveopgaver, der afslutter hvert tema, da de vil rumme meget relevant ordforråd og faste fraser.

Og ikke mindst vil vi på disse høje niveauer frem for alt anbefale, at autentiske og aktuelle læsetekster, der lægger sig op ad bogens temaer (inspiration findes på forlagets hjemmeside), inddrages aktivt i undervisningen, herunder avisartikler, blogs, debatindlæg, mails, stillingsopslag, fagtekster, mv.

Lytning

Den primære form for lytteforståelse i Grammatik & Snak kommer af en naturlig og spontan tale, idet der arbejdes med sprog i dialoger og argumentationsopgaver i klasserummet, enten i plenum, i par eller i grupper.

Det er således meget autentiske ytringer, der ikke altid er komplette, der lyttes til. Noget, der stiller store krav til modtageren, da dansk udtale afviger meget fra det skriftlige sprog, og accenter, varianter og normbrud kan forekomme. Med andre ord den virkelighed kursisten skal lære at navigere i til hverdag.

Bogen tilbyder dog også en mere klassisk form for lytteøvelse i form af supplerende digitale materialer, hvor der på forlagets hjemmeside under "Grammatik & Snak" og på websitet, alfabetadigital.dk, ligger 12 indtalte dictoglosser (beskrivelse, s. 21).

Her er sætningerne komplette, og sproget gennembearbejdet i forhold til bogens temaer og vil i højere grad sætte kursistens dybere ordforråd på prøve.

Udtale

Idet bogens primære ærinde er en masse kursistproduceret, spontan snak, er det det producerede sprog i klasselokalet, der må være grundlaget for udtaleundervisningen. Af gode grunde har vi ikke facit dertil.

Det anbefales, at holdet altid arbejder meget aktivt temaernes nøgleord, der kan blive genstand for større opmærksomhed i plenum, ligesom der bør slås løbende ned på problemområder udtalemæssigt.

I det supplerende digitale materiale, som kan findes på forlagets hjemmeside under "Grammatik & Snak", er der 12 indtalte dictoglosser med mulighed for udskrift af teksterne, hvor der er gjort plads til løbende notering af udtalefænomener, som holdet arbejder med i forhold til deres egen udtale.

Skrivning

Skriveøvelsen i Grammatik & Snak vil typisk afrunde et tema, hvor der drages aktiv fordel af de forskellige input fra holdet og øvelserne forinden. Dagens nye viden bliver således konsolideret i en opsamlende koncentreret individuel øvelse (beskrivelse, s. 14).

Grammatik & Snak rummer forskellige typer skriveøvelser -og genrer (oversigt, s. 37). Øvelserne kan tilpasses og bruges som korte skriveøvelser i klassen, pararbejde, hjemmearbejde med mere. Alt efter niveau, omfang af tid og ønsket metode.

Læreren bør forud for hver skriveøvelse repetere det grammatiske fokus i øvelsen for at sikre sig, at kursisterne har kendskab til den givne genre samt gennemgå ordforråd, der er / kan være relevant.

De kortere øvelser med enkeltsætninger fordrer grammatisk opmærksomhed og korrekthed integreret i en bredere tematisk kontekst.

De traditionelle længere, sammenhængende tekster kræver ud over en skriftlig beherskelse i høj grad kursistens evne til at opbygge en tekst.

Supportsproget i flapsiderne igen bør fremhæves, hvor der er hjælp til forbinderord, som binder tekster sammen.

Der findes inspiration til en opgavebesvarelse ved hvert tema som inspiration. Disse eksempeltekster kan med fordel højt læses i klassen.

Hvor den afrundende skriveøvelse i høj grad fokuserer på en teksts opbygning, argumentation og sammenhæng inden for et tema, vil det mere isolerede skriftarbejde med faste fraser i højere have den sproglige korrekthed i centrum (beskrivelse, s. 18)

Oversigt over opgavetyper

*	
Bolig	Opslag
Ferie	Beskrivelse
Jobinterview	Jobansøgning
Kultur	Anmeldelse
Livet i Danmark	Beskrivelse
Livsstil	Korte punkter
Medier	Argumentation
Min barndom	Beskrivelse
Personlige egenskaber	Beskrivelse
Smalltalk	Korte punkter
**	
Alkohol	Argumentation
Arbejdsliv	Korte punkter
Diskrimination & Ligestilling	Argumentation
Helbred	Beskrivelse
Høflighed	Beskrivelse
Myter om danskerne	Blogindlæg
Smartphones	Avisindlæg
Traditioner	Beskrivelse
Turist i Danmark	E-mail
Velfærdsstaten	Korte punkter
***	
Børn, Unge & Familieliv	Argumentation
Deleøkonomi	Korte punkter
Ensomhed	Beskrivelse
Frivilligt arbejde	Statistikopgave
Kriminalitet	Statistikopgave
Miljø	Argumentation
Mit dansk	Argumentation
Mit hjemland	Beskrivelse
Politik og samfund	Argumentation
Økonomi & Skat	Beskrivelse

FEEDBACK PÅ OPLÆG	VURDERING Fremragende – fint – godt – okay – mangelfuldt – problematisk	EKSEMPLER Lytteren noterer løbende konkrete eksempler på god og mindre god sprogbrug til den efterfølgende feedback.	OPFØLGENDE SPØRGSMÅL
STRUKTUR / DISPOSITION			Opklarende spørgsmål: <i>"Du sagde, at ... Vil du måske forklare det lidt nærmere?"</i>
FLOW / FLUENCY MUNDTLIGHED / FORMIDLING			Uddybende spørgsmål: <i>"Du sagde, at ... Kan du ikke fortælle lidt mere om det?"</i>
UDTALE			Spørgsmål, som kræver ræsonnement: <i>"Du fortalte ... Hvorfor tror du så, at ...?"</i>
GRAMMATIK			Spørgsmål, som kræver stillingtagen: <i>"Mener du, at ...? Hvorfor? / Hvorfor ikke?"</i>